

Tarptautinė
migracijos
organizacija

Europos
migracijos
tinklas

**Kalbos ir raštingumo
rėmimo priemonės
suaugusiems
tarptautinės apsaugos
gavėjams**

2025

EMN Tematinis
pranešimas

Šis tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMN) 2023–2025 m. metinę programą.

Šiame leidinyje pateikiami Lietuvos atsakymai į tyrimo „Kalbos ir raštingumo rėmimo priemonės suaugusiems tarptautinės apsaugos gavėjams“ klausimus.

EMN – tai migracijos ekspertų tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMN veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (IOM) Vilniaus biuras.

Daugiau informacijos apie EMN: **www.emn.lt**.

Kontaktai:

Europos migracijos tinklas Lietuvoje

A. Jakšto g. 12, 4 aukštas

LT-01105, Vilnius

El. paštas: emnlithuania@iom.int

© Tarptautinė migracijos organizacija (IOM), Europos migracijos tinklas (EMN), 2025

Šiame leidinyje pateikta informacija nebūtinai atspindi oficialią Lietuvos Respublikos, Europos Komisijos ar IOM ir jos šalių narių poziciją. Visos teisės saugomos. Kopijuoti visą ar dalimis, taip pat naudoti komerciniais tikslais be IOM Vilniaus biuro raštiško leidimo draudžiama.

**Kalbos ir raštingumo
rėmimo priemonės
suaugusiems
tarptautinės apsaugos
gavėjams**

2025

EMN Tematinis
pranešimas

VILNIUS, 2025

1. Ar jūsų šalyje yra taikomos (tikslinės ar bendros) kalbinės pagalbos priemonės suaugusiems tarptautinę apsaugą gavusiems asmenims? TAIP / NE. Jei TAIP, išvardykite iki trijų svarbiausių šiuo metu jūsų šalyje įgyvendinamų kalbos mokymo priemonių.

TAIP.

Prieglobstį Lietuvoje gavę užsieniečiai gali mokytis lietuvių kalbos valstybės paramos integracijai laikotarpiu:

1. Pabėgėlių priėmimo centre¹ (toliau – centras), kuris organizuoja formalius lietuvių kalbos mokymus centre, kitose centro suteiktose gyvenamosiose patalpose, o vėliau – kartu su integraciją įgyvendinančiomis organizacijomis – savivaldybės teritorijoje gyvenantiems suaugusiems užsieniečiams, gavusiems prieglobstį Lietuvos Respublikoje, bei jų šeimos nariams, atvykusiems į Lietuvos Respubliką šeimų susijungimo atveju.

Pasibaigus valstybės paramos integracijos programai, prieglobstį Lietuvoje gavę užsieniečiai gali toliau tobulinti lietuvių kalbos žinias kitose lietuvių kalbos mokymų programose:

2. Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikia lietuvių kalbos mokymus tiek dirbantiems, tiek bedarbio statusą turintiems Europos Sąjungos, Europos laisvosios prekybos organizacijos piliečiams ir jų šeimos nariams, gyvenantiems Lietuvoje, taip pat trečiųjų šalių piliečiams, turintiems leidimą gyventi Lietuvoje (išskyrus nedarbingo amžiaus asmenis). Asmuo, kuriam reikalingi valstybinės kalbos mokymai, pats renka mokymo teikėją iš Užimtumo tarnybos skelbiamų mokymo teikėjų sąrašo. Bedarbiams priemonės metu mokama stipendija. Baigus kursus, išduodamas lietuvių kalbos mokymosi ir gautų žinių pažymėjimas.

3. Savivaldybių biudžetinės įstaigos (socialinių paslaugų, švietimo centrai ir kt.) arba **nevyriausybinių organizacijų**, įgyvendindamos pavienės iniciatyvas ir projektus, organizuoja neformalius lietuvių kalbos mokymosi kursus laikinosios apsaugos gavėjams. Šiuose kursuose taip pat gali dalyvauti ir prieglobstį Lietuvoje gavę užsieniečiai.

Svarbu paminėti, jog išvardintos kalbos paramos priemonės yra nemokamos.

2. Jei į 1 klausimą atsakėte TAIP, kas yra atsakingi už 1 klausime išvardytų kalbinių pagalbos priemonių rengimą ir įgyvendinimą?

Lietuvių kalbos mokymo paslaugos įgyjamos organizuojant viešuosius pirkimus, todėl paslaugas teikiančios institucijos – dažnai **privatios įmonės** – skiriasi. Kalbos kursus teikiančios institucijos turi savo programas, kurios orientuotos į tai, kad kursų dalyviai išlaikytų valstybinės kalbos egzaminus, kurių reikalavimai yra iš anksto apibrėžti. Valstybės institucijos, tokios kaip Pabėgėlių priėmimo centras ar savivaldybės, yra atsakingos tik už šių paslaugų finansavimą ir organizavimą.

¹Nuo 2025 m. sausio 1 d. Pabėgėlių priėmimo centras tapo Priėmimo ir integracijos agentūra, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d868e012752b11e9c779dd37198d447?jfwid=-qm6bmb8mq>.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl Lietuvos valstybės paramos užsieniečių integracijai teikimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“, kol prieglobstį gavę užsieniečiai gyvena **Pabėgėlių priėmimo centre**, jiems organizuojami intensyvūs ne mažiau nei 96 valandų lietuvių kalbos mokymo ir lietuvių kultūros pažinimo kursai. Taip pat gali būti organizuojami ir papildomi iki 96 valandų mokymosi laiko lietuvių kalbos mokymo kursai, jeigu dėl pateisinamų priežasčių asmenims per jiems skirtas 96 valandas lietuvių kalbos mokymo ir lietuvių kultūros pažinimo kursą nepavyksta pasiekti A1 lygio.

Persikėlus gyventi savarankiškai į savivaldybes, Pabėgėlių priėmimo centras arba kitos integraciją įgyvendinančios institucijos (centro partneriai – nevyriausybinės organizacijos), organizuoja 190 valandų lietuvių kalbos A2 lygio mokymo kursus ir I valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos egzaminus. Jei dėl pateisinamų priežasčių šis egzaminas neišlaikomas, gali būti organizuojami papildomi iki 100 valandų kursai, po kurių egzaminas laikomas pakartotinai.

3. Jei į 1 klausimą atsakėte TAIP, ar suaugusiems tarptautinę apsaugą gavusiems asmenims yra privaloma dalyvauti kalbinės pagalbos priemonėse ir (arba) sėkmingai jas baigti? TAIP / NE. Jei atsakėte TAIP, prašome paaiškinti.

TAIP.

Valstybės paramos integracijai laikotarpiu, dalyvavimas lietuvių kalbos mokymuose suaugusiems prieglobsčio gavėjams yra privalomas. Prieglobsčio gavėjui atsisakius mokytis lietuvių kalbos, valstybės parama integracijai gali būti nutraukiama, (vadovaujantis Lietuvos Respublikos [įstatymo](#) „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 108 str. 3 d.1p. ir 2016 m. spalio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės [nutarimo](#) „Dėl Lietuvos valstybės paramos užsieniečių integracijai teikimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ 39.1.1 papunkčiu), jeigu prieglobstį gavęs užsienietis be pateisinamos priežasties praleidžia daugiau nei 40 procentų lietuvių kalbos kursų. Taip pat, valstybės parama integracijai gali būti mažinama, jeigu užsienietis neišlanko daugiau nei 70 procentų lietuvių kalbos kursų.

4. Jei į 1 klausimą atsakėte TAIP, kas padengia suaugusių tarptautinę apsaugą gavusių asmenų dalyvavimo šiose kalbos mokymo priemonėse išlaidas? (pvz., valstybė, pats gavėjas, dalinis finansavimas, nevyriausybinės organizacijos ir kt.).

Valstybės paramos integracijai laikotarpiu prieglobstį gavusių užsieniečių lietuvių kalbos mokymas finansuojamas iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų bei Europos Sąjungos Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo projektų.

5. Ar kalbos kursų paslaugų teikėjas analizuoja individualius suaugusių tarptautinę apsaugą gavusių asmenų mokymosi ir raštingumo poreikius, dalyvaujančių 1 klausime nurodytose kalbinės pagalbos priemonėse? TAIP / NE. Jei atsakėte TAIP, prašome paaiškinti.

TAIP.

Individualius poreikius pirmiausia išanalizuoja į kursus ar klubus nukreipiantis socialinis konsultantas (įstaigos, kuri atsakinga už prieglobstį gavusio užsieniečio integraciją, darbuotojas). Atsižvelgiama į gimtąją kalbą, raštingumo lygį, esamą lietuvių kalbos lygį, tam tikrais atvejais – lytį. Taip pat vertinamas prieglobstį gavusio užsieniečio pageidaujamas mokymų intensyvumas ir laikas.

Ši informacija perduodama lietuvių kalbos kursų tiekėjui. Kursų tiekėjas, prieš pradėdamas organizuoti mokymus, papildomai įvertina užsieniečio lietuvių kalbos lygį ir specifinius poreikius, jei tokių yra.

6. Ar jūsų šalyje yra taikomos specialios kalbos mokymo priemonės, pritaikytos prie tarptautinę apsaugą gaunančių suaugusiųjų raštingumo lygio (pvz., pagrindinio raštingumo trūkumas kilmės šalies / priimančiosios šalies rašybos sistemoje (abėcėlė, skiemenų rašyba, logografinė rašyba))? TAIP / NE. Paaiškinkite.

NE.

Esant neraštingumo atvejams, stengiamasi organizuoti gyvas (ne nuotoline) grupes, kuriose būtų galima pritaikyti įvairesnes mokymo metodikas, arba organizuojamas individualus mokymas.

Įgyvendinant Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo projektą, 2020 – 2022 m. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras išanalizavo Lietuvoje užsieniečiams taikomas metodikas, parengė jų apžvalgą ir 4 lietuvių kalbos mokymo modulius iš kurių vienas yra skirtas pradedantiesiems imigrantams. Modulį sudaro dvi pagrindinės dalys: lietuvių kalbos pradedantiesiems mokymo metodinės rekomendacijos ir pamokų aprašai. Tačiau analfabetams mokytį lietuvių kalbos sukurtų specialių priemonių kol kas nėra.

7. Ar jūsų šalyje yra taikomos specialios kalbos paramos priemonės, pritaikytos prie tarptautinės apsaugos suaugusių gavėjų specialių mokymosi poreikių (pvz., dėl traumos atsiradusių koncentracijos sunkumų)? TAIP/NE. Paaiškinkite.

TAIP.

Pradėjus valstybės paramos integracijai programą, integraciją įgyvendinančios įstaigos prieglobsčio gavėjui priskirtas socialinis darbuotojas kartu su juo rengia individualų integracijos planą. Plane nustatomi tikslai, priemonės jų pasiekimui, įvertinamas asmens potencialas, pažeidžiamumas ir galimos rizikos, kurios gali trukdyti sėkmingai integracijai.

Remiantis individualiais prieglobsčio gavėjo poreikiais ir galimybėmis, plane numatomos įvairios pagalbos priemonės, įskaitant socialinę, sveikatos priežiūros, švietimo, psichologinę ir kitokią paramą, kurios padeda integracijos procese.

Tokiu būdu užtikrinama, kad kiekvieno prieglobsčio gavėjo individualūs poreikiai ir galimybės būtų tinkamai įvertinti ir atliepti.

Plane numatyti tikslai ir priemonės yra periodiškai peržiūrimi ir atnaujinami, jei keičiasi asmens aplinkybės ar poreikiai. Integraciją įgyvendinančios institucijos stebi pažangą ir pritaiko mokymus pagal besikeičiančias sąlygas.

8. Kaip ir kas užtikrina 1 klausime punkte išvardytų kalbos paramos priemonių kokybę?

Už lietuvių kalbos mokymo kokybę atsakinga integraciją įgyvendinanti institucija ir paslaugos teikėjas. Mokymų kursų pabaigoje laikomas valstybinės kalbos egzaminas, kurį organizuoja Nacionalinė švietimo agentūra.

9. Ar jūsų šalyje yra nustatytų gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su kalbos mokymosi priemonėmis suaugusiems tarptautinę apsaugą gavusiems asmenims, kurios būtų ypač orientuotos į jų integracijos į darbo rinką skatinimą? TAIP / NE. Jei atsakėte TAIP, prašome paaiškinti.

NE.

Šiuo metu tokios priemonės yra planuojamos.

10. Ar jūsų šalyje yra nustatyta gerosios praktikos kalbinės pagalbos priemonių, skirtų tarptautinę apsaugą gavusiems asmenims, tačiau ne konkrečiai orientuotų į jų integraciją į darbo rinką? Jei TAIP, prašome paaiškinti.

TAIP.

Viena iš gerųjų praktikų Lietuvoje – formalus lietuvių kalbos mokymosi derinimas su neformaliuoju. Pavyzdžiui, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija organizuoja „Lietuvių kalbos klubus“, kuriuos veda savanoriai. Šie klubai leidžia praktikoje pritaikyti formaliuose mokymuose įgytas žinias, lavinti lietuvių kalbos įgūdžius ir stiprinti bendruomeninius ryšius. Užsiėmimai vyksta kartą per savaitę pagal metodinę medžiagą 12-ai temų. Siekiant pasiekti daugiau dalyvių, dalis užsiėmimų organizuojama nuotoliniu būdu, tačiau taip pat vyksta ir gyvi susitikimai, kuriuose dalyvauja laikinosios apsaugos gavėjai, prieglobsčio gavėjai bei kiti užsieniečiai, norintys tobulinti lietuvių kalbos įgūdžius.

11. Ar tarptautinę apsaugą gavę asmenys gauna papildomą pagalbą (pvz., vaikų priežiūros paslaugas, leidimą laikinai nedirbti, mokymus, pritaikytus pagal lytį ir pan.), kuri padėtų jiems dalyvauti 1 klausime nurodytose kalbos mokymo priemonėse ir sėkmingai jas baigti?

Prieglobstį gavusiems užsieniečiams gyvenant Pabėgėlių priėmimo centre yra suteikiama galimybė vaikus palikti centro darbuotojams, kurie prižiūri vaikus specialiai įrengtame žaidimų kambaryje. Tęsiant mokymus savivaldybėse, kai kurios nevyriausybinės organizacijos ir socialinių paslaugų centrai taip pat suteikia vaikų priežiūros galimybes. Vis dėlto dažniausiai moterys, auginančios vaikus, renkasi nuotolinio mokymosi formą, kuri leidžia joms derinti mokymąsi su šeimyniniais įsipareigojimais.

Sudėtingesniais atvejais, pavyzdžiui, kai mokymų dalyviai turi specialiųjų poreikių, organizuojami individualūs mokymai, kurie yra pritaikyti jų aplinkybėms. Be to, mokymosi laikas yra derinamas su dalyvių kasdienia veikla ar darbu, užtikrinant maksimalų pritaikymą individualiems poreikiams.

12. Ar stebite suaugusių tarptautinę apsaugą gavusių asmenų kalbos ir raštingumo lygį prieš jiems pradėdant dalyvauti kalbinės pagalbos priemonėse ir po jų? Jei TAIP, ką rodo šis stebėjimas kalbant apie šių priemonių efektyvumą, vertinant pagal mokymosi pažangą?

NE.

Tik nuo 2024 metų pradžios buvo sugriežtintas reikalavimas prieglobstį gavusiam užsieniečiui privalomai dalyvauti lietuvių kalbos mokymuose. Dabartinėje praktikoje mokymosi rezultatai stebimi ir vertinami tik pasibaigus mokymams, laikant valstybinės kalbos egzaminą. Dėl šios priežasties trūksta duomenų, kurie leistų tinkamai įvertinti prieglobsčio gavėjų valstybės integracijos programos metu pasiektą lietuvių kalbos mokymosi pažangą.

Be to, lietuvių kalbos mokymai Lietuvoje organizuojami viešųjų pirkimų būdu, todėl sunku užtikrinti, kad paslauga būtų tęstinė ir ją nuosekliai teiktų tas pats paslaugų teikėjas, kurio paslaugų kokybę galimą būtų vertinti ir daryti išvadas apie taikomų priemonių efektyvumą.

EMN – tai migracijos ekspertų tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMN veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (IOM) Vilniaus biuras.

Lietuvoje EMN Nacionalinio informacijos centro (NIC) funkcijas LR Vyriausybės nutarimu vykdo IOM Vilniaus biuras glaudžiai bendradarbiaudamas su LR vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentu bei Valstybės sienos apsaugos tarnyba. EMN NIC bendradarbiauja ir su kitomis vyriausybėmis ir nevyriausybėmis institucijomis, dirbančiomis migracijos srityje.
